

*Nebijok jau saulės čia karštos.*

William Shakespeare

*Kraštovaizdis pats nukreipia savo vaizdinius.*

Barbara Hepworth

*Bet jei manai, kad esi pasaulio pilietis, esi niekieno pilietis.*

Theresa May, 2016 m. spalio 5 d.

*Įžengėme į mitologijos karaliją.*

Muriel Spark

*Tamsa pigi.*

Charles Dickens



1



Visų pirma – Dievas mirė.

Ir romantika mirė. Ir riterystė. Poezija, romanas, tapyba – visi mirė, mirė ir pats menas. Mirė teatras ir kinas. Mirė literatūra. Mirė knygos. Modernizmas, postmodernizmas, realizmas ir siurrealizmas – visi mirė. Mirė džiazas, popsas, disko, repas, klasikinė muzika. Mirė kultūra. Mirė padorumas, visuomenė, šeimos vertybės. Mirė praeitis. Mirė istorija. Mirė gerovės valstybė. Mirė demokratija. Komunizmas, fašizmas, neoliberalizmas, kapitalizmas – visi mirė, mirė ir marksizmas, feminizmas irgi. Mirė politinis korektiškumas. Mirė rasizmas. Mirė religija. Mirė mintis. Mirė viltis. Mirė tiesa ir pramanai. Mirė žiniasklaida. Mirė internetas. Mirė Twitter, Instagram, Facebook, Google.

Mirė meilė.

Mirė mirtis.

Mirė labai daug visokių dalykų.

Bet kai kurie nemirė arba buvo dar nemirę. Dar nebuvo miręs gyvenimas. Nemirė revoliucija. Nemirė rasinė lygybė. Nemirė neapykanta.

Bet kompiuteris? Mirė. Televizija? Mirė. Radijas? Mirė. Mirė mobilieji. Mirė baterijos. Mirė santuokos, seksualinis gyvenimas, pokalbiai. Mirė lapai, mirė gėlės, merdėjo pamerktos.

Įsivaizduokite, kad visi šie negyvi daiktai vaidenasi. Įsivaizduokite, kad vaidenasi gėlės pamėklė. Ne, įsivaizduokite. Kad vaidenasi (jeigu apskritai būtų toks dalykas, jei tai ne vien neurozė ar psichozė) gėlės pamėklė (jeigu apskritai būtų toks dalykas, jei tai ne vien vaizduotės žaismas).

Pačios pamėklės nemirė, ne visai. Iššoko štai tokie klausimai:

*ar pamėklės mirusios*

*ar pamėklės mirusios ar gyvos*

*ar pamėklės mirtinos*

bet, šiaip ar taip, pamirškit tas pamėkles, meskit jas iš galvos, nes tai nėra pasakojimas apie pamėkles, nors viskas vyksta apmirusį viduržiemį, giedrą, saulėtą naujojo tūkstantmečio pasaulinio atšilimo Kūčių rytą (Kalėdos taip pat mirusios), ir pasakojama apie tikrus dalykus, tikrai vykstančius tikrovėje tikriems žmonėms tikru laiku tikroje žemėje (aha, žemė irgi mirusi):

Labas rytas, pasakė Sofija Klyvs. Sveiki sulaukę  
Kūčių dienos.

Ji kalbėjosi su bekūne galva.

Tai buvo vaiko galva – be jokio kūno, viena plūduriuojanti ore.

Ta galva buvo atkakli. Jau ketvirtą dieną jos namuose; šįryt ji atsimerkė, ir galva tebebuvo – šįsyk kybojo virš kriauklės ir apžiūrinėjo save veidrodyje. Vos jai prašnekus, galva tuojau skubiai atsisuko į ją, o kai ją pamatė, – kaip galėtum sakyti, kad tai, kas neturi kaklo ir pečių, nusilenkė? Aiškiai smuktelėjo žemyn, kažkaip lyg ir palinko pirmyn, pagarbiai nuleidusi akis, tada vėl jas pakėlė, mandagias ir šviesias; tai ar nusilenkė, ar tūptelėjo? Ar galva berniuko, ar mergaitės? Iš tikrųjų buvo labai gerai išauklėta, mandagi, gero, mandagaus vaiko (galbūt dar nemokančio kalbėti, nes visiškai tylinčio) galva, dabar išaugusi iki meliono dy-

džio (geriau suprasti melionus negu vaikus yra ironiška ar nevykėliška? Jos laimė, Artūras, būdamas mažas, greitai suprato, kad jai mielesni vaikai, kurie stengiasi būti ne tokie panašūs į vaikus), nors visai nepanaši į melioną, nes turėjo veidą ir vešlius pora colių už ją pačią ilgesnius plaukus, susivėlusius, storus, tamsius, vietomis banguotus, – visai romantiška, lyg mažytis kavalierius, jei galva berniuko, o jei mergaitės, tai truputį priminė lapais aprengtą vaiką Paryžiaus parke, stovintį nugara į fotoaparataus nespaltotame atvirkštame, dvidešimto amžiaus prancūzų fotografo Édouardo Boubat nuotraukoje (*petite fille aux feuilles mortes jardin du Luxembourg Paris, 1946*); šįryt Sofija nubudo ir išvydo tą – tą galvą, atsukusią jai pakaušį, plaukai radiatorių prikaitintame ore taip žavingai vos pastebimai kilo ir leidosi – bet tik iš vienos pusės, tiesiai virš radiatoriaus, o dabar jie pleveno ir siūravo, akimirkos dalelyte atsilikdami nuo galvos, kaskart jai pajudėjus ir stabtelėjus, kaip žmogaus plaukai šampūno reklamoje, nufilmuoti sulėtintai, su švelniu fokusavimu. Aišku? Šampūno reklama nėra kokia pamėklė ar miruolis. Ten nieko baisaus.

(Nebent šampūno reklamos, o galbūt visos reklamos iš tikrųjų yra siaubingi gyvų numirėlių vaizdiniai, tik mes prie jų taip pripratome, jog nebešokiuoja.)

Šiaip ar taip, ta ne vien baugino – toji galva. Buvo

miela ir droviai ceremoninga – o tokiais žodžiais juk neapibūdinsi mirusio padaro arba plėšikaujančios mirusio padaro dvasios, – ir nė kiek nepanėšėjo į mirusią, nors atrodė, kad galbūt truputį daugiau šlykštumo gali rasti toje vietoje, kur kadaise turėjęs būti kaklas, kur lyg buvo užsiminta apie kažką, kas kūniškiau, kas sudraskyta, mėsiška.

Bet visa, kas jau būtų galėję taip atrodyti, buvo stropiai paslėpta po plaukais ir smakru; tai nebuvo pirmas dalykas, krintantis į akis, – pirmas būdavo gyva, šilta tos laikysena, o linksmai šokčiodama greta ir linkčiodama ore lyg žalias plūdurėlis ramiam vandeny, kol Sofija prausėsi veidą ir valėsi dantis, lengvutėliai sliuogdama oru žemyn priešais laiptais besileidžiančią Sofiją, tarsi mažutė planečiukė savo atskiroje mikrovietoje nardydama tarp apdulkėjusių negyvų orchidėjų kolekcijos šakelių apatinėje laiptų aikštelėje ta spinduliavo gerumą labiau nei bet kuri Sofijos ligi tol matyta Budos galva, labiau nei nutapyta bet kuri Kupidono ar apdujusio kalėdinio cherubino galva.

Virtuvėje Sofija į espresso kavinuką įpylė vandens ir įbėrė kavos. Užsuko viršutinę kavinuko dalį ir uždegė dujas. Staiga pasklidus karščiui, galva atšoko. Tos akys kvatote kvatojosi. Tarsi linksmindamasi drąsindavosi prisiartinti prie liepsnos ir vėl atsitraukdavo.

Užsidegs plaukai, pasakė ji.

Galva papurtė galvą. Nusijuokė. Kaip smagu.

Kažin, ar ta žino, kas yra Kalėdos, ką ta žino apie Kūčias.

Koks gi vaikas nežino?

Kažin, kaip šiandien važiuoja traukiniai. Kažin, ar norėtų, kad nusivežčiau į Londoną. Galėtume nueiti į žaislų krautuvę Hamleys. Kalėdų žiburiai.

Galėtume nueiti į zoologijos sodą. Vaikams labai patinka. Kažin, ar zoologijos sodas atidarytas prieš pat Kalėdas. Arba galėtume nueiti pasižiūrėti, nežinau, garbės sargybos – ši stovės, nesvarbu, kad Kalėdos, su visomis meškenomis, su raudonomis tunikomis. Tai bent būtų reginys. Arba į Mokslo muziejų, kur galima kiurai pro rankas pasižiūrėti į savo kaulus.

(Oi.

Galva neturi rankų.)

Na, aš galėčiau už tą paspausti mygtukus, kur interaktyvu, galėčiau už tą padaryti viską, ko pati negalės padaryti. Arba į Viktorijos ir Alberto muziejų. Tokio grožio daiktai, nesvarbu, ar tu senas, ar jaunas. Gamtos istorijos muziejus. Galiu pasikišti tą po paltu. Pašimsiu didelį krepšį, iškirpsiu skylutes akims. Išklousiu krepšio dugną sulankstytu šaliku, megztiniu, kuo nors minkštu.

Galva ant palangės uostė prekybos centre pirktą čiobrelio likučius. Užmerkė akis, regis, iš pasitenkini-

mo. Kaktyte trynėsi į smulkučius lapukus. Po virtuvę pasklido čiobrelių kvapas, o augalas įvirto į kriauklę.

Kad jau jis ten įkrito, tas augalas, Sofija atsuko čiaupą ir davė jam atsigerti.

Tada atsisėdo prie stalo gerti kavos. Galva įsitaisė greta vaisių dubens, obuolių, citrinų. Todėl stalas pasidarė tarsi meninis pokštas, instaliacija ar tokio dailininko kaip Magritte'as paveikslas: Čia ne galva; ne, kaip Dalí arba de Chirico galvos, tik juokingos, kaip Duchampas, kuris pripaišė ūsus Monai Lizai, netgi kažkas panašaus į Cézanne'o natiurmortą su stalu, kuris jai visada atrodydavo, viena vertus, nejaukus, kita vertus – kaip gaivaus oro gūsis, nes rodo, kad tokie daiktai kaip obuoliai ir apelsinai, nors tuo ir sunku patikėti, taip pat gali būti mėlyni ir violetiniai – tokių spalvų, kokių niekada nesitikėtum juose aptikti.

Viename laikraštyje ji neseniai matė nuotrauką, kurioje lyg žmonių siena stovi priešais sieną, ant kurios Luvre kabo Mona Liza. Ji ir pati buvo mačiusi tikrąją Moną Lizą, bet dar iki gimstant Artūrai – vadinasi, prieš tris dešimtmečius, ir jau tada buvo labai sunku ką nors įžiūrėti, nes priešais stovėjo nemenka minia ir fotografavo paveikslą. Be to, jis buvo stebėtinai mažas, tas šedevras, – daug mažesnis, negu ji būtų tikėjęsis iš tokio garsaus šedevro. Galbūt akys matė jį dar mažesnę dėl priešais stovinčios minios.

Bet skirtumas tas, kad dabar priešais stovintys žmonės nė nesivargino atsigręžti į paveikslą. Dauguma buvo atsukę jam nugaras, nes fotografavo save jo fone; šiais laikais tas senas paveikslas arogantiškai šypsojosi žmonių nugaroms, žmonėms, virš galvos aukštyne iškėlusiems telefonus. Atrodė, kad žmonės saliotuoja. Bet kam?

Vietai priešais paveikslą, kurioje stovi žmonės ir nežiūri į jį?

Sau?

Galva ant stalo pažvelgė į ją ir kilstelėjo antakius. Lyg perskaičiusi jos mintis, šyptelėjo tarsį Mona Liza.

Kokia šmaikšti. Kokia gudrutė.

Nacionalinė galerija? Ar tai patiktų Nacionalinė galerija? Tate Modern?

Bet visas tokias įstaigas, jei jos šiandien apskritai bus atidarytos, uždarys vidudienį, kaip ir daugumą kitų įstaigų, o svarbiausia, traukinius, – Kūčios.

Taigi. Ne į Londoną.

Ką tada veikti? Pasivaikščioti skardžiu?

Bet jeigu vėjas nuneš galvą į jūrą?

Nuo tos minties sugėlė kažkur krūtinėje.

Kad ir ką šiandien veiksiu, tu gali eiti kartu, pasakė galvai. Jei būsi gera ir netriukšmausi.

Bet to juk nė nereikia sakyti, pamanė. Tokios romios viešnios negalėtų nė įsivaizduoti.

Labai malonu, kad esi mano namuose, pasakė. Vienas džiaugsmas tave priimti.

Galva tuo atrodė aiškiai patenkinta.

Prieš penkias dienas:

Sofija įeina į darbo kambarį, įsijungia darbo kompiuterį, nekreipia dėmesio į daugybę elektroninių laiškų su raudonais ! ir iškart atsidaro Google, kur įrašo:

*mėlynai žalias taškas akyje*

tada, kad būtų tiksliau:

*mėlynai žalias taškas regos lauko pakraštyje*

Jūsų Rainelėje Taškas? ŠTAI Ką Tai Reiškia! –

Taškai, dėmės ir drumstys: matote tai, kas jūsų akių viduje

Kai užsimerkiu... matau spalvotus taškus: askscience

Liejasi akyse, Plūduriuojančios dėmės ar siūlai regos lauke, Jautrumas šviesai ir

Spalvotų dėmių matymas – Regos ir akių sutrikimų forumas – eHealthForum

5 požymiai, kad jums tinklainės migrena – Naujienos apie galvos skausmą ir migreną

Entopinis reiškiny – Wikipedia

Ji atsidaro porą svetainių. Kataraktos. Šviesos filtro problema. Stiklakūnio atšoka. Ragenų erozija. Geltonosios dėmės degeneracija. Drumstys. Migrena. Galima tinklainės atšoka. Skubiai kreipkitės medicininės

pagalbos, jeigu dėmės ar drumstys nepraeina arba kelia susirūpinimą.

Tada paieško Google:

*matau mažą mėlynai žalią sferą regos lauko pakraštyje*

Išsoka Regėjimo menas: Trečioji Akis ir Mistinis Žvilgsnis, daug visko apie fiziką ir Kodėl regėti šviesas yra jūsų angelų ženklas | Doreen Virtue – Official.

O, dėl Dievo meilės.

Ji užsiregistruoja po poros dienų apsilankyti tinklinėje optikoje mieste.

Iš patalpos gilumoje išeina jauna šviesiaplaukė optikė, pažvelgia į ekraną, tada pažvelgia į Sofiją.

Labas, Sofija, aš vardu Sendė, sako.

Labas, Sende. Man labiau patiktų, jei vadintumėte mane poniam Klyvs, sako Sofija.

Žinoma. Prašom eiti su manim, S... hm, sako optikė.

Optikė pakyla laiptais parduotuvės gilumoje. Ten – patalpa su aukšta kėde, panašia į odontologo, ir įvairūs aparatai. Optikė mosteli ranka kėdės link, siūlydama Sofijai ten sėstis. Ji atsistoja prie stalo ir kažką užsirašo. Paklausia, kad Sof... hm, kada poniam Klyvs paskutinį kartą buvo optikoje.

Į optiką atėjau pirmą kartą, sako Sofija.

Ir atėjote todėl, kad ėmėte trupučiuką neprimatyti, sako optikė.

Dar pažiūrėsim, atsako Sofija.

Cha cha! – sako jaunoji optikė, lyg Sofija būtų pa-juokavusi, nors nejuokauja.

Optikė atlieka skaitymo iš toli tyrimą, skaitymo iš arti tyrimą, tyrimą pridengus akį, tyrimą, kur į akis pūsteli oro, tyrimą, kur patikrina Sofijos akių dugną, pasišviesdama šviesele, o tai reiškia, kad Sofija pri-  
blokšta (ir netikėtai susigraudinusi) pamato savo pa-  
čios kraujagyslių raizginį, ir tyrimą, kur reikia paspaus-  
ti mygtuką, kai matai, jeigu matai, taškelį, judantį po  
ekraną.

Tada vėl paklausia Sofijos gimimo datos.

Vaje. Maniau, klaidingai užsirašiau, sako optikė.  
Nes, tiesą sakant, jūsų akys nepaprastai sveikos. Jums  
nė skaityti akinių nereikia.

Mat kaip, sako Sofija.

Taigi, kad mat, sako optikė, puikiai matote, turint  
galvoje amžių. Jums labai pasisekė.

Sakot, pasisekė? – klausia Sofija.

Na, įsivaizduokite šitaip, sako optikė. Įsivaizduoki-  
te, kad aš – mašinų meistrė ir kas nors atveža man  
sutaisyti mašiną, ji pagaminta penktuoju dešimtme-  
čiu, o aš pakeliu kapotą ir variklis dar beveik toks pat  
švarus kaip tada, kai mašina išvažiavo iš gamyklos (op-  
tikė dirsteli į anketą), 1946 metais, tiesiog neįtikėtina,  
tikras triumfas.

Sakot, kad aš – kaip senas Triumph, sako Sofija.

Kaip naujutėlis, sako optikė (ji aiškiai nė nenutuokia, kad kada nors būta mašinos, kuri vadinosi Triumph). Tarsi išvis nė nevažinėta, kad mane kur. Nežinau, kaip jums tai pavyko.

Jūs norite pasakyti, kad visą gyvenimą vaikštau užsimerkusi arba kažkaip iki galo nesinaudoju savo akimis? – klausia Sofija.

Taip, cha, būtent, sako optikė, vartydama popierius ir kažką prie kažko segdama. Nusikalstamai nesinaudojate akimis, turėsiu apie jus pranešti akių policijai.

Tada pamato Sofijos veido išraišką.

A, sako. Hm.

Ar mano akyse pamatėte bent ką nors, kas jums keltų nerimą? – klausia Sofija.

Ar kas nors konkrečiai *jus* verčia nerimauti, poniam Klyvs? – klausia optikė. Kas nors, ko galbūt man nepasakėte ar dėl ko jaudinatės? Nes iš esmės...

Sofija nutildo merginą, žybtelėjusi akimis (sveikutėlėmis).

Man reikia sužinoti tik tiek, ir daugiau nieko, ar aišku, sako Sofija. Ar kuris nors jūsų aparatas jums rodo, kad turėčiau jaudintis dėl ko nors, kas susiję su mano rega?

Optikė išsižioja. Tada užsičiaupia. Tada vėl išsižioja.

Ne, sako.

Gerai, sako Sofija. Kiek aš skolinga ir kam sumokėti?

Visiškai nieko, atsako optikė. Turint galvoje, kad jums daugiau kaip šešiasdešimt metų, nėra...

O, suprantu, sako Sofija. Dėl to tikslinotės mano gimimo datą.

Atleiskit? – klausia optikė.

Manėte, kad galbūt meluoju dėl savo amžiaus. Kad iš jūsų tinklo daugiau nemokamą akių patikrą, sako Sofija.

Hm... – sako jaunoji optikė.

Susiraukia. Nudelbia akis, tarp vulgarių parduotuvės Kalėdų puošmenų staiga atrodo tragiškai sutrikusi. Daugiau nieko nebesako. Išspausdintus lapus, anketas ir savo užrašus sudeda į segtuvėlį, o jį priglaudžia prie krūtinės. Mosteli Sofijai leisti žemyn.

Pirma jūs, Sende, prašyčiau, sako Sofija.

Šviesių optikės plaukų uodega einant šokčioja; kai juodvi pasiekia pirmą aukštą, ji pranyksta už durų, pro kurias pirma ir išėjo, nė neatsisveikinusi.

Taip pat nemandagiai, nepakeldama akių nuo ekrano ant priimamojo stalo, mergina už prekystalio pasiūlo Sofijai patvytinti, parašyti į Facebook ar palikti atsiliepimą TripAdvisor apie šiandienos apsilankymą optikoje, nes reitingai tikrai svarbūs.

Sofija atidaro parduotuvės duris.

Gatvėje, lauke, dabar smarkiai lyja, o ši optika – iš tų vietų, kur būna skėčių su tinklo pavadinimu, gilumo-

je prie stalo stovi skėčių stendas, kuriame jie sudėti. Bet mergina žiūri į ekraną ir užsispyrusi nė nedirsteli į Sofiją.

Į mašiną įsėda kiaurai permirkusi. Sėdi stovėjimo aikštelėje, į stogą barbena lietus, visai maloniai kvepia šlapias paltas ir mašinos sėdynė. Nuo plaukų varva ant pečių. Tikra laisvė. Žiūri, kaip nuo lietaus raibuliuoja ir liejasi priekinis stiklas. Įsižiebia gatvės žibintai ir raibuliavimas virsta netaisyklingų formų dėmėmis, spalvotomis, krutančiomis, lyg kažkas būtų į stiklą paleidęs mažųjų raketų, pripildytų dažų, – tai nuo Kalėdų lempučių girliandų, iškabintų savivaldybės palei stovėjimo aikštelės pakraščius.

Temsta.

Bet juk gražu? – klausia

ir pirmą kartą šnekiną tą – tą eroziją, degeneraciją, atšoką, drumstį, kuri dabar dar palyginti nedidelė, galvos dar negali įžiūrėti, maža lyg muselė plūduriuoja priešais ją, mažučiuokas sputnikas, o kai kreipiasi tiesiai į tą, ta lyg rutuliukas, žaidimų automate stuktelėtas plieno svirtelės, ima šokinėti nuo vieno mašinos šono prie kito.

Jos judesiai beveik ketvirtą valandą žiemos tamsoje, trumpiausią metų dieną, džiaugsmingi.

Pereinamųjų spalvų prieblandoje, prieš pasukdama raktelį, užvesdama variklį ir pajudėdama namo, Sofi-

ja stebi tą po spalvomis raibuliuojančiu stiklu, kaip ta laisvai juda per plastikinį prietaisų skydelį, lyg skydelio plastikas būtų čiuožyklos paviršius, kaip atšoka nuo keleivio galvos atramos, apsuka ratą aplink vairą, tada ir vėl – lyg mėgintų, ką sugebanti, o paskui imtų mai-vytis.

Dabar ji sėdi prie virtuvės stalo. Dabar kadirkastaibūtų yra tikros vaiko galvos dydžio – murzino dulkėto žaliai dryžo vaiko, vaiko, grįžusio namo viso žolėto, vasarinio vaiko žiemos šviesoje.

Ar ji liks vaiko, ar taps suaugusiojo, ta galva? Ar išaugs į, taip sakant, plūduriuojančią suaugusio žmogaus galvą? Ar užaugs dar didesnė? Nedidelio dviračio rato dydžio, kaip būna sulankstomų dviračių? Tada – ir didelio dviračio rato dydžio? Senoviško paplūdimio kamuolio? Pripučiamo gaublio iš seno filmo Didysis diktatorius, kur Chaplinas persirengia Hitleriu ir mėto pasaulį virš savęs į orą, kol tas sprogs? Vakar, kai smaginosi ridinėdamasi koridoriaus kilimėliu ir trankydamosi į spintelę, tikrindama, kiek Godfrio aštuoniolikto amžiaus anglų keramikos figūrėlių įstengs nuversti kaskart stuktelėjusi į kojeles, galva pirmą kartą ėmė priminti riedančią, krintančią, nukirstą, giljotinuo-tą, visiškai tikrą galvą...

ir tuomet ištrenkė tą iš namų, o tai nebuvo sunku,

nes ta buvo labai patikli, ta galva. Tereikėjo išeiti į sodą tamsoje, o ta sekė, taip ir žinojo, – šokčiojo tarsi helio balionas kaimo mugėje, o tada, tai užsigalvojus (tai galvai) ir nuplaukus vienai pirmyn prie kiparisų, tarsi rimtai domėtusi gyvatvore, šmurkštelėjo atgal į namą ir užtrenkė duris, kiek įkabindama nėrė per namus ir įsitaísė svetainės krėsle, nuleidusi galvą žemiau atkaltės, kad niekas (ar joks padaras), žvelgdamas pro langą, nepamanytų, kad ji čia sėdinti.

Tylu, pusę minutės, visą minutę.

Geraí.

Bet tada tylutėliai pabeldė į langą. Tuk tuk tuk.

Ji pasilenkė, išsitiesė ir nuo staliuko paėmė pultelį, įjungė televizorių ir pagarsino.

Žinių laida teliūskavo įprastoje raminamoje isterijoje.

Tačiau pro jos garsą vis tiek – tuk tuk tuk.

Tad ji nuėjo į virtuvę ir įjungė radiją, kažkas iš The Archers ieškojo šaldytuve vietos kalakutui, o pro balsus iš radijo į stumdomąsias duris iš sodo tamsos už jų vis – tuk tuk tuk.

Tada ir į mažą stiklo langelį užpakalinėse duryse – tuk tuk tuku tuku.

Tad ji patamsyje užlipo viršun, tada – vėl viršun, tada galiausiai – kopėčiomis pro angą į palėpę, per palėpės patalpą pro žemas dureles – į pačią butuko gilumą, kur pasislėpė po kriaukle.

Nieko.

Šakas žiemiškai šnarina vėjas.

Tada stoglangyje – švitesys, lyg naktinė lempelė vaikams, bijantiems tamsos.

Tuk tuk tuk.

Pasirodė ten lyg apšviestas miesto laikrodžio ciferblatas, žiemiškas mėnulis ant Kalėdų atviruko.

Ji išlindo iš po kriauklės, atidarė stoglangį, ir ta įplaukė vidun.

Iš pradžių ta plūduriavo jos galvos lygyje. Tada nusileido ten, kur turėtų būti tikro vaiko galva, ir pažvelgė į ją iš apačios apskritomis nuskriaustomis akutėmis. Bet iškart po to, tarsi supratusi, kad manipuliacijomis ir mėginimais sukelti gailestį susilauks paniekos, vėl pakilo iki jos galvos.

Burnoje turėjo šakelę – ar tai bugienis? Ištiesė jai tarsi rožę. Ji paėmė šakelę. Tuo metu galva truputį stryktelėjo ir pažvelgė į ją.

Kažin, kaipgi tas žvilgsnis reiškė, kad ji turinti nunešti bugienio šakelę žemyn per visus namo aukštus, atidaryti laukujes duris ir įpinti ją į belstuką?

Šiųmetis Kalėdų vainikas.

Vienas antradienis 1961 metų vasarį, jai keturiolika, ir kai ji nusileidžia pusryčių, Airisė, atsikėlus anksti – neįtikėtina, kad laisvadienį Airisė ne lovoje, – skrudinasi